

**[159] חוק לתיקון פקודת הסמים המסוכנים (מס' 3),
התשמ"ח-1988**

1. תיקון סעיף 1 בפקודת הסמים המסוכנים [נוסח חדש], התשל"ג-1973¹ (להלן - הפקודה), אחרי הגדרת "רכב" כבוא "רכוש" - מקרקעין, מטלטלים, כספים, זכויות, וטובות הנאה מכל סוג שהוא, לרבות רכוש שהוא תמורה של רכוש כאמור וכל רכוש שצמח או בא כתמורה מרווחי רכוש כאמור.
2. תיקון סעיף 6 בסעיף 6 לפקודה, המלים "או קנס חצי מיליון לירות" - יימחקו.
3. תיקון סעיף 7 בסעיף 7(ג) לפקודה, המלים "או קנס חצי מיליון לירות" ו"או קנס חמישים אלף לירות" - יימחקו.
4. תיקון סעיף 9 בסעיף 9(ד) לפקודה, המלים "או קנס חצי מיליון לירות" ו"או קנס חמישים אלף לירות" - יימחקו.
5. תיקון סעיף 10 בסעיף 10 לפקודה, המלים "או קנס חצי מיליון לירות" ו"או קנס חמישים אלף לירות" - יימחקו.
6. תיקון סעיף 19 בסעיף 19א לפקודה, המלים "או קנס חצי מיליון לירות" - יימחקו.
7. תיקון סעיף 21 בסעיף 21(א) לפקודה, המלים "או קנס חצי מיליון לירות" - יימחקו.
8. תיקון סעיף 27 בסעיף 27 לפקודה, המלים "או קנס חמישים אלף לירות" - יימחקו.

דברי הסבר

גם על ידי פגיעה ברווח הכלכלי שצמח לו בעבירה: וטיפול במשתמש בסמים המעורב בעולם הפשע.

למעפפים המלים הקובעות את גובה הקנס בצד עונש 2, 8 ו-11 המאסר מותרות, לאור האמור בסעיף 62 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן - חוק העונשין) הקובע:

מאסר שאין כנגדו קנס

62. נקבע בחוק מאסר ולא נקבע קנס, רשאי בית המשפט להטיל מאסר או קנס כאמור בסעיף 61, אולם מקום שנקבע בחוק מאסר חובה, לא יטיל בית המשפט קנס בלבד.

הקנס שניתן להטיל היום על עבירה בניגוד לפקודה, שנקבע בצדה עונש מאסר חמש עשרה שנים או עשרים שנים, הוא 45 אלף שקלים חדשים (סעיף 61(א)(4) לחוק העונשין) או קנס פי חמישה משווי הסם שבו נעברה העבירה או משווי טובת ההנאה שהושגה בעבירה, לפי הגדול בסכומים (סעיף 32 לפקודה). הקנס, שניתן להטיל על עבירה בניגוד לפקודה, שנקבע בצדה עונש מאסר של שלוש שנים הוא 15,000 שקלים חדשים, או פי חמישה משווי הסם או משווי טובת ההנאה, כאמור לעיל.

הצעת החוק באה ליישם את המלצות הועדה הבינמשרי דית והבינמוסדית לטיפול מקיף בנושא הסמים, בראשותו של פרופ' מן (להלן - ועדת מן) ומטרתה לקדם את המדיניות שהציעה ועדת מן למלחמה בסמים. ההצעה הולכת גם בעקבות החלטות שונות של הא"ם, בהן נקראו הממשלות והגופים הבינלאומיים לפתח מדיניות תקיפה וכוללת לטיפול בנגוע הסמים, בין השאר על ידי פיתוח נושא חילוט הרכוש שהושג בעבירות סמים. בשנים האחרונות פיתחה הקהילה הבינלאומית דגמים של חוקי חילוט כשהמגמה הכוללת היא להסמיך את בית המשפט להורות על חילוט הרכוש הנגוע בעבירה, בין בהחלטה בהליך פלילי עצמו ובין בהליכים אזרחיים המכוונים כלפי הנכס, בהבדל מהעברייין.

בהתאם לכל אלה, מקבצת הצעת החוק בתוכה שני סוגי הוראות. הוראות מסויימות מטרתן לייעל את המלחמה בעברייני סמים. הכוללת בהן היא ההצעה בדבר החרמת רכושם של סוחרים סמים. הוראות אחרות מטרתן שינוי יסודי בטיפול בעבריינים המשתמשים בסמים או המכורים להם.

יש על כן בהצעת החוק התייחסות לבעיית הסמים על שני פניה - דיכוי של סוחר סמים לא רק על ידי מאסרו אלא

¹ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 27, עמ' 526: ס"ח התשל"ט, עמ' 134: התשמ"ה, עמ' 140.

"(ב) מבלי לפגוע בסמכות הכללית הניתנת לשוטר לערוך חיפוש, רשאי שוטר לערוך חיפוש בלא צו חיפוש:

(1) בכל כלי רכב לרבות כלי שיט וכלי טיס - אם החיפוש דרוש לדעתו לצורך קיום הוראות פקודה זו;

(2) בכליו או בגופו של אדם, אם יש לו חשד שאותו אדם נושא עמו שלא כדין סם מסוכן, אף בלא שעצר אותו אדם.

(3) בכליו או על גופו של אדם אגב כניסתו לשדה תעופה, למנחת, למתקן תעופתי, לנמל או לנקודת יציאה מן הארץ, בעת שהייתו שם וכן בעת שהייתו בכלי טיס או כלי שיט - כשהחיפוש דרוש לצורך קיום הוראות פקודה זו.

(4) במטען ובטובין אחרים לפני הכנסתם לשדה תעופה, למנחת, למתקן תעופתי או לנמל, לפני העלאתם לכלי טיס או כלי שיט, אחר הורדתם או אגב המצאם באלה, כשהחיפוש דרוש לדעתו לקיום הוראות פקודה זו.

(ג) לענין חיפושים באיזור שדה תעופה, מנחת, מתקן תעופתי, נמל או נקודת יציאה מן הארץ - תהיה לשוטר הסמכות הנתונה בסעיף 9(ג) לחוק הטיס (בטחון בתעופה האזרחית), התשל"ז-1977², למוסמך לעריכת חיפוש לגבי מי שמסרב לחיפוש.

(ד) נעשה חיפוש, תיערך רשימת הדברים שנמצאו ושנתפשו, הרשימה תיחתם בידי המחפש והנחפש, והעתק הרשימה החתומה כאמור ימסר לנחפש לפי דרישתו."

דברי הסבר

סמכויות חיפוש מסוג זה, אך לגבי נושאים אחרים, כבר מוקנות למשטרה מכוח שני חוקים.

סעיף 2 לחוק סמכויות חיפוש בשעת חירום (הוראת שעה), התשכ"ט-1969, כפי שתוקן בחוק סמכויות חיפוש בשעת חירום (הוראת שעה) (תיקון), התשל"ד-1973, וסעיף 9 לחוק הטיס (בטחון בתעופה האזרחית), התשל"ז-1977, מקנים סמכויות חיפוש מיוחדות, שלא על פי צו בית משפט ושלא אגב מעצר, כשהחיפוש דרוש כדי לשמור על בטחון הציבור, או כשיש חשד של נשיאת נשק או חומר נפץ שלא כדין. כן מקנה חוק הטיס האמור סמכויות זיהוי וכיצוע מיוחדות למטרות האמורות.

לסעיפים 29 לחוק קובע: 10 ו-17

"שיפוט בית משפט מחוזי

29. בית משפט מחוזי הן בעבירה לפי פקודה זו יכול לדון בשופט אחד אם לא הורה נשיא בית המשפט המחוזי הוראה אחרת."

לסעיף 9 סעיף 28 לפקודה קובע: "חיפוש

28. סמכויות שוטר לפי סעיף 25 לפקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) [נוסח חדש], התשכ"ט-1969, יהיו נתונות לו גם לענין עוננות לפי פקודה זו."

מוצע לתת בידי המשטרה כלי עזר להגברת יעילות פעולתה במלחמתה בנגע הסמים, וכפועל יוצא מהקשיים שבהם היא נתקלת במלחמתה לחשיפת מבריחי סמים וסוחרי סמים ולאיסוף ראיות נגדם. בין השאר מכבידות בהקשר זה הוראות החוק הקיים המסדירות את החיפוש. עיקר הקושי מתגלה בתחנות הגבול, שבהן מתמקדת הלוחמה בהברחה, כאשר הנסיבות אינן מאפשרות חיפוש על פי צו ואף לא מתקיימים התנאים לחיפוש ללא צו וכן לא ניתן לעכב את החשוד במקום עד לקבלת צו משופט, כדין. פעילות יעילה של המשטרה מחייבת עריכת חיפושי פתע בשדות תעופה ובנמלים שלא על בסיס קיומו של חשד סביר בלב המחפש שנעברה עבירה ושלא כצעד נלווה למעצר. קושי נוסף הוא צורך לחפש ברכב ללא צו חיפוש בנסיבות שבהן לא ניתן להשיג צו חיפוש. הרחבת סמכות החיפוש לענין זה חיונית למלחמה יעילה בסחר הסמים.

² ס"ח התשל"ז, עמ' 120.

"(4) תהיה עדות עד מומחה על בדיקה מדגמית שנעשתה בסם, בהתאם לתקנות שיתקין שר המשפטים, ראייה לענין סוג הסם, משקלו, כמותו וצורתו, כל עוד לא הוכח הפוכה.

(5) הושמד סם מסוכן כאמור בסעיפים 36 ו-136 – תהיה תעודה על משקל הסם, כמותו וצורתו, שנתנה בהתאם לתקנות שיתקין שר המשפטים והחתומה לאישור בידי שני עדים, ראייה לענין הסם שהושמד, כל עוד לא הוכח הפוכה.

(6) הורשע אדם בעבירה לפי סימן ב' לפרק ג' או בעבירה של החזקת סם מסוכן שלא לצריכה עצמית – יראו כל רכוש שנתפש בחזקתו או שהיה לחשבונו בתקופת עשר השנים שקדמו להרשעה או שהגיע לידיו בתקופה האמורה ולא היה לו הסבר סביר למקורו, כרכוש שניתן לחלטו לפי סעיף 36(ב), ועליו הראייה להראות שהרכוש הושג כדין ואת מועד הגעתו לידיו.

לענין זה, "בחזקתו או לחשבונו" – לרבות רכוש של בן זוגו, ילדיו או הוריו או של תאגיד שבשליטתו שלו או של קרובו כאמור."

תיקון סעיף 33 12. בסעיף 33 לפקודה –

(1) בסעיף קטן (א), המלים "או קנס חמשת אלפים לירות" – יימחקו;

(2) סעיף קטן (ב) – יימחק.

דברי הסבר

חילוט רכוש, מוצע לקבוע חזקה שלפיה מי שהורשע בעבירה של החזקת סם בכמות מסחרית או בעבירת סחר בסמים – כספים או רכוש שהגיעו לחזקתו, לחשבונו או לבעלותו בעשר השנים שקדמו להרשעה ואין לו הסבר סביר למקורם – יראו אותם ככספים או כרכוש שהושגו בעבירה ובית המשפט יהיה מוסמך להחליט על חילוטם.

לסעיף 12 סעיף 33 לפקודה קובע:

"עבירה על תקנות

33. (א) העובר על תקנה שהותקנה על פי פקודה זו, דינו – מאסר שלוש שנים או קנס חמשת אלפים לירות.

(ב) הורשע אדם על עבירה לפי סעיף קטן (א) הנוגעת לניהול פנקסים או למתן מרשמים המכילים סמים שפקודה זו חלה עליהם או לניפוק על פי המרשמים, לא יידון למאסר בלי ברירה לשלם קנס או לקנס העולה על 750 לירות, אם ראה בית המשפט שהעבירה נעברה מחוסר תשומת לב, נעברה אגב ביצוע או הכנה או כוונה לבצע עבירה לפי פקודה זו, או בקשר לכך."

המלים שמוצע למחקן בסעיף קטן (א) הן מיותרות לאור האמור בסעיף 62 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (ראו דברי הסבר לסעיפים 1-7). עונש הקנס שניתן להטיל בעבירה כאמור בסעיף 33 הוא עד 15,000 שקלים חדשים או פי חמשה משווי טובת ההנאה שהושגה, לפי הסכום הגבוה יותר (סעיף 32 לפקודה). סעיף קטן (ב) מגביל את שיקול דעת בית המשפט בקביעת עונשין על עבירות לפי התקנות לפקודה, הוא חריג בקביעותיו, והגיונו אינו מתישב עם מדיניות הענישה הכללית, לכן מוצע לבטלו.

חוק בתי המשפט מסדיר בסעיף 37 ובתוספת הראשונה את סמכות בית המשפט המחוזי לדון בהרכב דן יחיד. מוצע – לצורך הריכוז והסדר – לקבוע בחוק בתי המשפט גם את הסדר הסמכויות הקבוע בסעיף 29 לפקודת הסמים המסוכנים ולא להשאירו כהסדר מיוחד באותה פקודה. סעיף 29 האמור – יימחק.

לסעיף 11 סעיף 31 לפקודה קובע:
"חזקות

31. במשפט נגד אדם על עבירה לפי פקודה זו או תקנות לפיה –

(1) הטוען שבידו תעודה, רשיון, היתר, רשומה או מסמך לענין פקודה זו עליו הראייה;

(2) היה המשפט על עבירה לגבי סם, חזקה על הנאשם שידע כי הסם הוא מסוכן, והטוען להגנתו שלא ידע על כך – עליו הראייה;

(3) מי שהחזיק סם מסוג המפורט בתוספת השניה בכמות העולה על הכמות המפורטת לצידו – חזקה שהחזיק בסם שלא צורך צריכתו העצמית ועליו הראייה לסתור."

מוצע לקבוע חזקות לענין בדיקה מדגמית של סם ולענין משקלו, כמותו וסוגו של סם שהושמד במהלך הליכים משפטיים. בדיקות אלה יעשו בהתאם לכללים שיקבעו בתקנות.

נוכח הקושי לייחס סכום פלוגי לעסקת סמים, לצורך

"(ב) הורשע אדם בעבירה לפי פקודה זו או התקנות לפיה, יצווה בית המשפט, אלא אם סבר שלא לעשות כן מנימוקים מיוחדים שיפרט, כי בנוסף לכל עונש אחר או כעונש יחיד יחולטו לאוצר המדינה -

(1) כל רכוש ששימש או נועד לשמש כאמצעי לביצוע העבירה או ששימש או נועד לשמש כדי להקל או לאפשר את ביצוע העבירה;

(2) כל רכוש שהושג, במישרין או בעקיפין, כשכר העבירה או כתוצאה מביצוע העבירה, או שיועד לכך, אולם לא יורה בית המשפט על חילוט כלי תחבורה ציבורי אלא אם הוכח שהבעלים או האחראי על כלי התחבורה היה מעורב בעבירה.

לענין סעיף זה -

"העבירה" - לרבות כל עבירה אחרת הקשורה בעבירה לפי פקודה זו או התקנות לפיה, אף שלא ביצע האדם את העבירה האחרת.

דברי הסברה

סעיף 35 לפקודה מדבר בחילוט חובה של הסמים, המקטרות או הכלים שלגביהם נעברה העבירה. סעיף 36 לפקודה עוסק בחילוט רשות, סמכות החלה על סמים או על כלים גם אם לא ננקטו הליכים משפטיים נגד עבריין או גם אם העבריין זוכה, וכן בחילוט רשות של רכב ששימש בהובלת הסמים המסוכנים (למעט כלי שיט מגודל מסוים) ושל חבילה שבה הוסתר סם.

סעיפים 35 ו-36 קובעים:

"חילוט חובה

35. הורשע אדם בעבירה לפי פקודה זו או תקנות לפיה, יצווה בית המשפט על חילוטם של הסמים המסוכנים, המקטרות והכלים האחרים שלגביהם נעברה העבירה, והם יושמדו או ייעשה בהם בדרך אחרת, הכל כפי שייראה לבית המשפט.

חילוט רשות

36. (א) הגיעו סמים מסוכנים או כלים שנועדו לשימוש בהם לידי המשטרה עקב חקירת עבירה לפי פקודה זו, רשאי בית המשפט לצוות על חילוט הסמים או הכלים, גם אם זוכה הנאשם שהואשם לגביהם וגם אם לא ננקטו הליכים משפטיים.

(ב) הורשע אדם בעבירה לפי פקודה זו או תקנות לפיה, רשאי בית המשפט לצוות כי יחולטו לאוצר המדינה טובין אלה:

(1) רכב ששימש בהובלת סמים מסוכנים שלגביהם נעברה העבירה, למעט כלי שיט שתפוסתו הרשומה עולה על מאתיים וחמישים טון;

(2) חבילה שמוסתר בה סם מסוכן שלגביו נעברה העבירה."

ההתייחסות בסעיף 36 לפקודה לסמכויות החילוט היא מוגבלת ביותר ואינה נוגעת למעשה בסוגיית "עסק" הסמים

לסעיפים 13 ו-1 אמור לשמש גורם מרתיע להתנהגות פלילית, מוכיחה המציאות כי בעבירות סחר בסמים נחלש כוחו של אמצעי זה נוכח גורם הרווח, המאפיין את עבירות הסחר בסמים. כדי להתמודד ביעילות עם סוג זה של עבירות, שרווחיהן קלים והיקפן גדול, מוצע לאפשר אמצעי לחימה שיפגע במוקד הכדאיות: חילוט הרכוש ששימש אמצעי לעבור עבירה, או שהושג כשכר עבירה או כתוצאה ממעשה העבירה. ניקוי סוחר הסמים מרווחיו וממקורותיו הכספיים עשוי להיות מכשיר רב כוח במלחמה בסוחרים הסמים, המשחיתים את חלקת חברתנו ומסכנים את מרקמה החברתי. אכיפת החוק תוך שימוש באמצעי הענישה המקובלים עשויה אמנם להכביד על הפעילות העבריינית בתחום זה ולווסתה בצורה מוגבלת, אך כל עוד לא נפגם הכח הכלכלי העומד ביסוד הסחר האמור, תהיה התוצאה יחסית ביותר ותתבטא בהסתלקות זמנית של המורשעים משוק הסמים, תוך שאחרים וחדשים תופשים את מקומם ומרחיבים את השורות. יש אפוא צורך בתפישה חדשה, שתתמקד לא רק בפרט העבריין אלא גם - ובעיקר - בבסיס הכלכלי המשמש מניע ודחף לאיום המתמיד על איכות החיים החברתית במדינה ומחוץ לה. על כן, לוחמה יעילה צריכה שתתמקד במקור העצמה הכלכלית ובבסיס המימון של עסקאות הסמים.

סעיף 32 לפקודה מסמיק את בית המשפט להטיל על מי שהורשע בעבירה בניגוד לפקודה - קנס פי חמישה משווי הסם שבו נעברה העבירה או משווי טובת ההנאה שהושגה בעבירה, ובנסיבות מסוימות עשוי קנס זה להיות משמעותי, כשם שגם מיצוי הדין לענין העונש המרבי של הקנס (ארבעים וחמישה אלף שקלים חדשים) עשוי להיות משמעותי לענין מצבו הכלכלי של עבריין פלוגי. אך כמות הסם שבו נעברה העבירה או טובת ההנאה בעבירה פלוגית היא מקרית ואינה משקפת בהכרח את היקף עסקיו של העבריין או את חסנו הכלכלי להמשיך ולעסוק בפעילותו העבריינית בתחום זה.

14. אחרי סעיף 36 לפקודה יבוא:

"חילוט אורחי" 36א. (א) נוכח בית משפט מחוזי, על פי תובענה חתומה בידי פרקליט מחוז, כי רכוש -

(1) שימש או נועד לשמש כאמצעי לביצוע עבירה לפי סימן ב' לפרק ג' או ששימש או נועד לשמש כדי להקל או לאפשר ביצוע עבירה כאמור;

(2) הושג במישרין או בעקיפין כשכר עבירה לפי סימן ב' לפרק ג' או כתוצאה מביצוע העבירה, או שיועד לכך, רשאי הוא לצוות על חילוטו גם אם לא הואשם או לא הורשע אדם בעבירה על פי הפקודה או התקנות לפיה (להלן - חילוט אורחי).

(ב) בית המשפט לא יורה על חילוט אורחי של רכוש אם הוכיח מי שטוען לזכות ברכוש כי הרכוש הוא -

(1) רכוש שנעשה בו שימוש בעבירה ללא ידיעת בעליו או המחזיק בו או שלא בהסכמתו או שבעליו או המחזיק בו רכש את זכותו ברכוש בתמורה ובתום לב ובלי שיכול היה לדעת כי הוא שימש או הושג בעבירה.

(2) כלי תחבורה ציבורי, והבעלים או האחראי על כלי התחבורה לא היה מעורב בעבירה.

(ג) על החלטת בית משפט לפי סעיף זה ניתן לערער כדרך שמערערים על החלטה בענין אורחי.

36ב. (א) הוגש כתב אישום או שהוגשה בקשה לחילוט אורחי, רשאי בית המשפט, על פי בקשה חתומה בידי פרקליט מחוז המפרטת את הרכוש שאת חילוטו מבקשים ועד להחלטתו בבקשה לחילוט, לתת הוראות בדבר מתן ערבויות מטעם הנאשם, או אדם אחר המחזיק ברכוש, או לתת צוי מניעה או צוי

סודים לשמירת
רכוש

דברי הסבר

אחרי הרכוש הנגוע בעבירה בגלגוליו השונים, והן חילוטו של רכוש אחר, במקום הרכוש הנגוע בעבירה.

לסעיף 14

לסעיף 36א: מוצע להסמיך את בית המשפט להורות על חילוט רכוש נגוע בעבירת סמים גם בהליכים אורחיים בלא קשר להרשעת אדם על פי הפקודה. המיקוד בהליכים אלה יהיה עובדת היות הרכוש נגוע בעבירה ולא אשמתו של פלוני. בהליכים אלה ניתן יהיה לחלט גם רכוש נגוע בעבירה שהועבר לצד ג', אם הגיעו לידי שלא בתום לב.

לסעיף 36ב: ייקבעו הליכי משפט מפורטים לענין הבקשות לחילוט, לענין הוראות בית משפט להבטחת שמירת הנכסים במשך הליכי המשפט, כדי שלא תסוכל אפשרות חילוטם, וכן ייקבעו תקנות לענין הדרכים למימוש החילוט.

הרכוש המחולט או תמורתו ישמש למטרות שונות הקשורות למלחמה בסמים ולטיפול בנפגעי סמים. בין השאר מוצע לאפשר להשתמש בחלק מן הכספים כדי לחזק את מערך

עצמו. סעיף 37 לפקודה דן בסגירת חצרים מסוימים ששימשו בעבירה, אך שוב ההתייחסות היא צרה.

הוראה רחבה יותר לענין זה מצויה בסעיף 39 לפקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) [נוסח חדש], התשכ"ט-1969, המסמיך את בית המשפט, בנוסף לכל עונש אחר שיטיל, לחלט חפץ שנעשה בו או לגביו מעשה עבירה או שניתן כשכר בעד ביצוע העבירה או כאמצעי לביצועה, והכל בסייגים שנקבעו באותו סעיף.

אין אפוא חידוש בהצעה מבחינת הרעיון הבסיסי, המאפשר לחלט חפץ ששימש אמצעי לעבירה או שניתן כשכר עבירה. אלא שסעיף 39 הנדון מצומצם בחלותו, והפעלתו בידי בית המשפט שולית למדי. מוצע לכן להרחיבו ולקבוע הסדר מפורט יותר. ההסדר המוצע אינו מדבר אמנם בחילוט חובה כבמדינות אחרות, אך הוא מחייב את בית המשפט לנמק נימוק מיוחד את הימנעותו מחילוט הרכוש.

על כן, מוצע להרחיב את החילוט לרכוש מכל סוג שהוא, ולא להגבילו לחפצים בלבד; מוצע אף לאפשר מעקב

עיקול או הוראות בדבר צעדים אחרים שיבטיחו את אפשרות מימוש החילוט לרבות הוראות לאפוטרופוס הכללי או לאדם אחר בדבר ניהול זמני של הרכוש. בית המשפט מוסמך לתת הוראות זמניות כאמור גם במעמד צד אחד, אם סבר שיש חשש לעשייה מיידית בנכסים, שתכשיל את צו החילוט. תקפו של צו זמני, שניתן במעמד צד אחד, לא יעלה על עשרה ימים, אלא אם האריכו בית המשפט, מנימוקים שיירשמו לתקופה נוספת שלא תעלה על עשרה ימים והבקשה תשמע במעמד הצדדים בהקדם האפשרי ותוך תקופת תקפו של הצו.

(ב) ציווה בית המשפט כאמור בסעיף קטן (א) ולא חולט הרכוש, רשאי בית המשפט להורות שמי שניזוק בשל צו כאמור, יפצה מאוצר המדינה.

36ג. הורה בית המשפט על חילוט רכוש, כאמור בסעיף קטן 36(ב) או 36א והרכוש לא אותר, או שהועבר לקונה בתום לב, או שהוברח או שפוחת ערכו במעשה או מחל של הנידון או שעורב ברכוש אחר ולא ניתן לחלקו בלא קושי, וכן לפי בקשת הנידון - רשאי בית המשפט לצוות על חילוט רכוש אחר של הנידון, השווה בערכו לרכוש שעל חילוטו הורה.

36ד. על החלטת בית משפט בענין חילוט פלילי או אזרחי יחול סעיף 40 לפקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) [נוסח חדש], התשכ"ט-1969³, ובית המשפט יורה על החזרת רכוש אם יוכח לו שהרכוש הוא כאמור בסעיף קטן 36א(ב).

36ה. (א) החלטת בית המשפט על חילוט תהיה אסמכתא בידי האפוטרופוס הכללי לתפוש את הרכוש המחולט. האפוטרופוס הכללי יעשה ברכוש מחולט לפי פקודה זו בהתאם לכללים שיקבע שר המשפטים באישור ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת.

(ב) רכוש שחולט כאמור, או תמורתו, יוקנו לאפוטרופוס הכללי ויופקדו על-ידי בקרן שינהל: שר האוצר ושר המשפטים, בהסכמת השר הממונה על חוק הרשות למלחמה בסמים, התשמ"ח-1988, יקבעו בכללים את אופן העברת הרכוש לקרן, את דרכי ניהולה, את השימוש שיעשה ברכוש המחולט ואת דרך חלוקתו למטרות אלה:

דברי הסבר

המשטרה מתקשה כיום לאחסן את הכמויות האמורות, והדבר מחייב משאבים רבים בכספים ובכח אדם לאחסון ולאבטחה נאותה. באותם מקרים שבהם מדובר בסם, כמו למשל חשיש, שסופו מלכתחילה להשמה, הטעם היחידי לאחסון הכמויות הגדולות של הסמים הוא העובדה שנתפתחו הליכים פליליים וקיומה התאורטי של האפשרות שבית המשפט יבקש שהכמות כולה תוצג בפניו. כיום מוכחים משקל הסם וסוגו בתעודת עד מומחה, ולגבי כמות גדולה מאד של סם התעודה היא על פי בדיקה מדגמית סטטיסטית, ובית המשפט או הנאשמים אינם נזקקים למעשה לבדיקה חפצית של הסמים בבית המשפט.

אמצעי הטיפול, הגמילה והשיקום של נפגעי סמים ואמצעי ההסברה והמניעה בתחום זה, וזאת אף באמצעות הרשות הסטטוטורית למלחמה בסמים.

לסעיף 36ד: לפי סעיף 35 לפקודה מוסמך בית המשפט להורות על השמדת סם רק לאחר הרשעה או זיכוי או כשאין ככוונת התביעה להגיש כתב אישום. בית המשפט פסק (ב"ש 1262/84 מיום 27.6.84 - בימ"ש מחוזי בת"א) כי אין לו סמכות להורות על חילוט אם ברור שינקטו הליכים פליליים, אך אלה טרם הושלמו.

פתיחת מעברי הגבול ללבנון הצמיחה תופעה של הברחת סמים מסוכנים בכמויות המגיעות לסונות רבות.

³ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 12, עמ' 284.

(1) תשלום הוצאות הליכי החילוט והעשיה בנכסים:

(2) פעולות הרשות למלחמה בסמים לפי חוק הרשות למלחמה בסמים, התשמ"ח-1988:

(3) תשלומים על מידע או עזרה באכיפת הפקודה ועל גילוי רכוש בר חילוט ומימון לוחמה בסחר סמים.

תקנות לענין חילוט

136. שר המשפטים, באישור ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, יקבע בתקנות סדרי דין בבקשה לצו חילוט פלילי ובתובענה לחילוט אזרחי, בהליכים לשמיעת התנגדויות בחילוט אזרחי, בבקשה למתן סעדים לשמירת רכוש, בערעור, וכן תקנות בדבר הדרכים למימוש החילוט ולניהול הנכסים.

השמדת סמים

136. הגיעו לידי המשטרה סמים מסוכנים, רשאי בית המשפט, לפי בקשת תובע, להורות על השמדתם, גם שלא בנסיבות האמורות בסעיפים 35 ו-36. היה אדם חשוד בעבירה לגבי הסמים וניתן להודיעו על דבר הבקשה - לא יורה בית המשפט על השמדת הסמים אלא אם נתנה הזדמנות לחשוד בעבירה לסתור את ראיות התובע לענין סוג הסמים, משקלם, כמותם וצורתם".

15. אחרי סעיף 37 לפקודה יבוא:

הוספת סעיף 37א

37א. (א) הורשע אדם בעבירה לפי פקודה זו או שקבע בית משפט כי אדם עבר עבירה כאמור ולא הרשיעו, רשאי בית המשפט, בנוסף על כל עונש אחר, ובנוסף לסמכותו לפי סעיף 43 לפקודת התעבורה [נוסח חדש]⁴, לפסול אותו מהחזיק רשיון נהיגה או רשיון רכב לתקופה שיקבע, אם הוא סבור שהדבר דרוש כדי להגן על הציבור.

"שלילת רשיון

(ב) הורשע אדם בעבירה לפי פקודה זו או התקנות לפיה או שקבע בית משפט כי אדם עבר עבירה כאמור ולא הרשיעו, ואותו אדם הוא בעל רשיון מקצוע או עסק או רשיון אחר, ובית המשפט נוכח כי העבירה נעברה אגב עיסוק במקצוע או בעסק או שימוש ברשיון, או שביצועה נתאפשר או הוקל עקב הפעלת המקצוע או העסק או השימוש ברשיון, או שנעברה בדיעת בעל הרשיון במקום המקצוע או העסק - רשאי בית המשפט, בנוסף לכל עונש אחר, לצוות על שלילת הרשיון לתקופה שיקבע, אם הוא סבור שהדבר דרוש כדי להגן על הציבור.

דברי הסבר

לשלילת רשיון יש הצדקה כאמצעי להגנת החברה, והיא עשויה להוות גורם מרתיע ממדרגה ראשונה. לפי סעיף 43 לפקודת התעבורה [נוסח חדש], ניתן לשלול רשיון נהיגה או רשיון רכב אם הנהיגה או השימוש ברכב אפשרו ביצוע עבירה מסוג עוון או פשע או הקלו על ביצועה. מאחר שנהיגה ברכב תחת השפעת סמים איננה מאפשרת או מקלה ביצוע עבירה אך עלולה לסכן חיי אדם, מוצע לאפשר שלילה מנהלית של רשיון נהיגה ורכב בשל עצם המעורבות בסמים.

ברוח זו מוצע לאפשר גם שלילת רשיון מקצוע או עסק, כשמוכח הקשר בין המקצוע או העסק או השימוש ברשיון לבין העבירה, ובית המשפט סבור ששלילת הרשיון דרושה כדי להגן על הציבור.

לכן מוצע במקום להתמודד עם קשיי אחסון של סמים, לאפשר להשמידם על פי צו בית משפט, כתנאי שיישמרו זכויות החשוד.

לסעיף 15

לסעיף 37א: מחקרים מצביעים על קשר בין שימוש בסמים לבין קשיים בתפקודים מסויימים, בין השאר בנהיגה (ראה: ד"ח מדעני הקרן למחקר בהתמכרות (אונטריו, קנדה) משנת 1980 בנושא: "קנביס - השפעות שליליות על הבריאות", ד"ח שאומץ גם בידי המוסד הממלכתי האמריקאי בנושא סמים).

⁴ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 7, עמ' 173.

37. הורשע אדם לפי פקודה זו או התקנות לפיה ונוכח בית המשפט כי ביצוע העבירה נתאפשר עקב שימוש בדרכון ישראלי - רשאי הוא בנוסף לכל עונש אחר לפסלו מהחזיק דרכון לתקופה שיקבע, ולהורות על תפיסת דרכונו.

תיקון חוק
העונשין

16. בחוק העונשין, התשל"ז-1977⁵, במקום סימן ז' יבוא:

"סימן ז': טיפול במעורבים בסמים

82. (א) הורשע אדם בעבירה ונוכח בית המשפט כי הוא משתמש בסמים מסוכנים, כמשמעותם בפקודת הסמים המסוכנים [נוסח חדש], התשל"ג-1973, רשאי בית המשפט, אם לא הטיל עליו עונש מאסר בפועל, לצוות שהנידון יעבור טיפול במקום, לתקופה ובהתאם לתכנית שיוורה בית המשפט בצו (להלן - צו טיפול). בית משפט רשאי לתת צו טיפול במקום עונש אחר או בנוסף עליו והוא מוסמך לתת צו טיפול גם כתנאי מבחן ועל אף שהצו הוא בנוסף לעונש אחר.

טיפול למעורבים
בסמים

(ב) מצא בית המשפט כי הנאשם ביצע עבירה כאמור - רשאי הוא לתת צו טיפול גם ללא הרשעה, בין ללא מבחן ובין כתנאי מבחן.

83. (א) לא יתן בית משפט צו טיפול אלא אם -

תנאים לצו
טיפול

(1) הנידון הודיע בפני בית משפט שהוא רוצה לעבור טיפול וכי הוסברו לו תנאי הטיפול ומהות;

(2) הוגש תסקיר קצין מבחן הקובע -

(א) שמי ששר הבריאות הסמיך לכך אישר שהנידון משתמש בסמים מסוכנים ושהוא מתאים לטיפול;

(ב) שיש מקום במוסד או במרפאה ששר הבריאות אישר לענין זה כמקום טיפול, בו יקבל הנידון את הטיפול;

(ג) מקום הטיפול, סוג הטיפול, את משכו ואת הפיקוח על הנידון לענין הטיפול.

דברי הסבר

הטיפול אינם מתאימים לענין זה (ראה דו"ח ועדן מן, עמ' 157-170).

לסעיף 37: ההצעה היא, לפי המלצת הוועדה הבינמשר-

דית.

ביטוי לקשיים שמעוררים סעיפי החוק הנדונים נתנה גם השופטת בן עתו בפסה"ד בע"פ 59/81 (מ"י נ. מסרי חוסני).

בעקבות המלצת הוועדה הבינמשרדית והעמדה שגיבש משרד הבריאות, מוצע לבטל את הסעיפים האמורים, ולהש- איר את הטיפול באסירים מכורים לסמים למסגרות הפנימיות של שרות בתי הסוהר. בהתאם לכך מוצע להעביר את הסדר טיפול הגמילה הענשית ממסגרת המאסר למסגרת קהילתית, כהליך מבחן או כהליך העומד בפני עצמו, ולהחילו על אוכלוסייה אחרת - אנשים נעדרי אופי עברייני שבעייתם המרכזית היא בעית הסמים והם בעלי סיכוי ומוטיבציה. מסגרות המבחן הקיימות עשויות לספק את צד השיקום והמעקב ההכרחיים למטרות הגמילה. מוצע לבנות מודל

לסעיף 16 סעיפים 82 עד 86 לחוק העונשין, התשל"ז-1977, קובעים הסדר של החזקת אסירים במוסד סגור לצורך גמילה. בצד סעיפים אלה עומדים תקנות דיני העונשין (דרכי ענישה) (גמילה מרחף לסמים מסוכנים), התשכ"ט-1969.

הוועדה הבינמשרדית קבעה כי ההסדר האמור הוכח כשולן הן מבחינת האידיאולוגיה שבו והן מבחינת יישומו, בין השאר משום שנראה לכאורה ובנסיבות שהיא מתקיימת שהמדובר הוא בגמילה פיזית בלבד; שלא ניתנו לבית המשפט הכלים לדעת אם ניתן לגמול במקרה פלוגי: שיש סתירה פנימית בין עקרון העונש במאסר לבין רעיון הטיפול; בשל התוצאה שבית משפט גוזר מאסר על אדם רק כדי לאפשר את טיפולו ומשום שבתי החולים לחולי נפש שנקבעו כמקומות

⁵ ס"ח התשל"ז, עמ' 226.

(ג) בית המשפט יסביר לנידון בלשון פשוטה את משמעות הצו, את מטרת הטיפול ופרטיו ויזהירו, שאם לא ימלא אחר הצו, יהיה צפוי לתוצאות האמורות בסעיף 85.

84. בית המשפט שנתן צו טיפול, רשאי – על פי בקשת קצין מבחן או על פי בקשת הנידון – לעיין מחדש בצו, לשנותו, לקבוע בו הוראות חדשות או לבטל אותו או הוראה מהוראותיו, והכל כפי שיראה למועיל ולצודק בנסיבות הענין.

85. דין הפרת צו טיפול, בשינויים המחוייבים, כדין אי עמידה במבחן, ולענין זה יראו צו טיפול כצו מבחן.

86. (א) בהסכמת עצור, רשאי בית המשפט להורות שהעצור יבדק בידי מי ששר הבריאות הסמיכו לכך, וכן אם יש צורך בכך – שיאושפז במקום ששר הבריאות קבע, כדי לקבוע אם יש מקום לתת עליו צו טיפול.

(ב) ניתן צו כאמור – רואים את העצור כשהוא בבדיקה או באשפוז כנמצא במשמורת כדין, ויחולו – בשינויים המחוייבים – הוראות סעיפים 18 ו-19 לפקודת בתי הסוהר [נוסח חדש], התשל"ב-1971⁶.

(ג) צו בית המשפט ישמש אסמכתה לשוטר להביא את העצור לבדיקה או לאשפוז, לשם ביצוע הצו.

86א. (א) שר העבודה והרווחה, בהתייעצות עם שר המשפטים ושר הבריאות, רשאי להתקין תקנות לביצוע סימן זה.

(ב) שר הבריאות, בהתייעצות עם שר המשפטים ושר העבודה והרווחה רשאי להתקין תקנות לענין מקומות טיפול ודרכי טיפול.

17. בחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984⁷, בתוספת הראשונה, אחרי פסקה 4 יבוא:

5" עבירה לפי פקודת הסמים המסוכנים [נוסח חדש], התשל"ג-1973."

18. בחוק המרשם הפלילי ותקנת השבים, התשמ"א-1981⁸ –

(1) בסעיף 2, בפסקה (2), במקום המלים "וצוי שירות לתועלת הציבור" יבוא "צוי שירות לתועלת הציבור וצוי טיפול לפי פקודת הסמים המסוכנים [נוסח חדש], התשל"ג-1973";

דברי הסבר

מוקדמים לצורך חוות דעת הקודמת להחלטה אם לתת צו טיפול.

יש להדגיש כי ההסדר המוצע מחייב פיתוח תשתית טיפול בקהילה, שאליה יוכל בית המשפט בעזרת קציני מבחן להפנות נידונים.

לסעיף 18 חוק המרשם הפלילי ותקנת השבים, התשמ"א-1981, קובע הוראות מיוחדות לענין צו מבחן

הבנוי לא רק על הקשרים רפואיים אלא גם על הקשרים חברתיים, יסוד הנשלל בגמילה הנלווית למאסר.

בעוד שההסדר היום מדבר באשפוז כפוי, שלכאורה אינו מותנה בהסכמתו של הנידון, הרי שלפי המוצע, מותנה צו טיפול ברצונו המפורש של הנידון להגמל ובבדיקה מראש שהנידון משתמש בסמים, שהוא מתאים לטיפול ושיש מוסד המוכן לתת לו את הטיפול האמור. כן מוצע לתת לבית משפט כלי עזר נוסף: העברת עצור, בהסכמתו, לבדיקה או לאשפוז

⁶ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 21, עמ' 459.

⁷ ס"ח התשמ"ד, עמ' 195.

⁸ ס"ח התשמ"א, עמ' 322; התשמ"ג, עמ' 144.

(2) בסעיף 13, בפסקה 5, במקום המלים "וצו שירות לתועלת הציבור" יבוא "צו שירות לתועלת הציבור וצו טיפול לפי פקודת הסמים המסוכנים [נוסח חדש], התשל"ג-1973".

דברי הסבר

בהרשעה או בלי הרשעה ולענין צוי שירות לתועלת הציבור וצוים להתנהגות טובה שניתנו ללא הרשעה. ההוראות הן לענין הרישום וסיוג מסירת המידע. מוצע שהוראות אלה יחולו גם על צוי טיפול לפי הפקודה.

מימון הוצאות הביצוע של חוק זה ימומנו מכספי הקרן שתוקם לפי סעיף 36(ב) לפקודה ומסעיפי תקציב 23.09.02; 24.13.37; 24.13.64; 24.13.56, שיועדו למימוש סימן ז' בחוק העונשין המבוטל על פי הצעת החוק הנוכחית.

[160] חוק המועצה לענף הלול (ייצור ושיווק) (תיקון מס' 5), התשמ"ח-1988

1. בסעיף 1 לחוק המועצה לענף הלול (ייצור ושיווק), התשכ"ד-1964, בהגדרת "עופות", במקום "ותרנגולי הודו" יבוא "תרנגולי הודו, טווסים, יונים, פניניות, יענים, שלווים ופסיונים".

דברי הסבר

חוק המועצה לענף הלול (ייצור ושיווק), התשכ"ד-1964, מסדיר את התכנון של משק הלול ואת השיווק של תוצרת הלול - ביצים וכשר עוף. הגדרת "עופות" בחוק הקיים הינה: "עופות" - תרנגולים, אווזים, ברווזים, ברבורים, מולרדים ותרנגולי הודו מכל גזע, מין וגיל".

בשנים האחרונות פותחו בארץ ששה סוגים חדשים של עופות ומוצע להחיל את החוק גם על סוגי עופות אלה. ביצוע התיקון בחוק זה לא יהיה כרוך בהוצאה מתקציב המדינה מאחר והוא ימומן בדרך של גביית היטלים מהמגדלים השייכים לענף הנכלל בתיקון לחוק.

1 ס"ח התשכ"ד, עמ' 12; התשל"ה, עמ' 74; התש"ם, עמ' 299; התשמ"א, עמ' 179; התשמ"ח, עמ' 14.

[161] חוק הנכים (תגמולים ושיווק) (תיקון מס' 14), התשמ"ח-1988

1. בסעיף 7(א) לחוק הנכים (תגמולים ושיווק), התשי"ט-1959 [נוסח משולב] (להלן - החוק העיקרי), אחרי פסקה (4) יבוא:

"(5) לנכה שדרגת נכותו היא 100% מיוחדת שנקבעה לפי כללים שפורטו בתקנות - תשולם תוספת של 40% מן התגמולים הרגילים."

דברי הסבר

לפי הוראות סעיף 7 לחוק העיקרי, לנכה שדרגת נכותו אינה פחותה מ-50% והוא בצרך - משולם תגמול גבוה יותר מהתגמול המשולם על פי דרגת הנכות. נכה שיש לו דרגת נכות מיוחדת, כלומר נכות של 100% לפחות בגלל שיתוק או קטיעה, או עירור או נכות אחרת כפי

שקבוע בתקנות הנכים (כללים לקביעת דרגת נכות מיוחדת), התשכ"ו-1965, זכאי על פי סעיף 7(ד) לחוק העיקרי לתוספת של 40% לתגמול שמקבל נכה שדרגת נכותו היא 100%, אולם הוא אינו זכאי לתגמול כנכה נצרך.

1 ס"ח התשי"ט, עמ' 276; התשמ"ד, עמ' 140.